

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

СИЛА В ДІЇ:

ТВОРИМО ЖИТТЯ ПОПРИ СИРЕНИ

№7
2025

Photo
Libkos

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ЗНОВУ ВДОМА!

У межах ініціативи Президента України Bring Kids Back UA завдяки зусиллям Офісу Омбудсмана **українські діти з ТОТ та діти, які були депортовані до Росії агресором, повернулися на Батьківщину.**

Перший випадок повернення — діти з ТОТ України віком від 8 до 17 років возз'єдналися зі своїми рідними: батьками й опікунами. Серед повернених — хлопчик, чий батько загинув у Бахмуті, захищаючи Україну. Тепер дитина знову поруч із мамою. Також удома неповнолітній українець, який бажав виїхати з ТОТ і самостійно звернувся до Офісу Омбудсмана.

У другому випадку йдеться про дітей, яких під час окупації Снігурівки було депортовано до РФ, а згодом вони змогли виїхати до Грузії. **Це вихованці Ново-петрівської спеціальної школи з Миколаївщини.**

Для повернення дітей, були залучені міжнародні партнери та органи державної влади України. Омбудсман України Дмитро Лубінець висловлює вдячність Міністерству закордонних справ України, Посольству України в Грузії та Посольству України в Молдові, Дитячому фонду ООН (ЮНІСЕФ) та організації AVE Сирії за підтримку в цьому процесі.

ЩЕ 205 УКРАЇНЦІВ УДОМА!

2 жовтня відбувся **69-й комбінований обмін** з урахуванням стамбульських домовленостей, у межах якого в Україну повернулися **185 військовополонених, а також 20 цивільних громадян**.

Особливість цього повернення — майже всі звільнені перебували у неволі з 2022 року.

Щодо військовослужбовців. Це воїни ЗСУ, зокрема представники Військово-Морських Сил, Сухопутних військ, ТрО, ДШВ, а також Національної гвардії України та Державної прикордонної служби. Багато з них — це захисники Маріуполя. Найстаршому звільненому військовому — 59 років, наймолодшому — 26 років.

Вдалося **повернути і цивільних громадян**, які були незаконно затримані у перші місяці повномасштабного вторгнення. Багато кого **свавільно затримали просто з власних домівок**. Наймолодшому поверненому цивільному українцю 25 років, а найстаршому — 60 років.

Повернення стало можливим завдяки наполегливим зусиллям українських державних органів, які входять до складу Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, за дорученням Президента України. **Незмінно на місці обміну перебували працівники Офісу Омбудсмана.**

6 235 УКРАЇНЦІВ

повернули з полону РФ, серед яких — 372 цивільних
від початку повномасштабного вторгнення станом на 6 листопада 2025 року

ЗУСТРІЧІ З РОДИНАМИ ВІЙСЬКОВИХ – КРОК ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХНІХ ПРАВ

В Офісі Омбудсмана постійно відбуваються зустрічі з родинами військовополонених і зниклих безвісти українців. Зокрема, одна з таких минула з рідними полонених, які утримуються у Мордовії та СІЗО-3 м. Маріїнськ.

Головував на зустрічі Представник Уповноваженого в системі органів сектору безпеки та оборони Юрій Ковбаса. До неї також долучилися співробітники КШППВ, Об'єднаного центру при СБУ, МОУ, ЦУ ЦВС ГШ ЗСУ, МКЧХ.

На зустрічі **звучали питання** проведення обмінів, покращення умов утримання, проведення реабілітації. У Представника Офісу Омбудсмана рідні цікавилися темою комунікації з гуманітарних питань з російською уповноваженою з прав людини, зокрема обміну листами.

Випуск №7, 2025

За весь час вдалося здійснити взаємний обмін близько 1200 листів від військовополонених і близько 3000 листів від родичів до полонених. Цей процес триває. Усі листи, які отримує Офіс Омбудсмана, – передаються рідним Захисників.

В областях України під головуванням Представників Уповноваженого **відбуваються зустрічі Регіональної робочої групи Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими**. У жовтні такі минули в Полтавській, Житомирській, Чернівецькій, Хмельницькій, Тернопільській областях.

Працюємо задля того, щоб права наших військовополонених та їхніх близьких були забезпечені!

■ ВПЕРШЕ ЗА МАЙЖЕ 70 РОКІВ: МКЧХ додав новий коментар щодо захисту дітей в умовах війни до Женевської конвенції IV

Історичний крок — вперше за 67 років МКЧХ додав **новий коментар** до Статті 50 Женевської конвенції IV. Він **стосується захисту дітей**.

У коментарі чітко роз'яснені зобов'язання окупаційної влади, зокрема:

- окупаційна влада повинна сприяти належному функціонуванню всіх установ, що здійснюють догляд, виховання та соціальний захист дітей;
- має сприяти ідентифікації дітей та реєстрації їхнього походження, не має змінювати їхній особистий статус і не повинна залучати до формувань або організацій, підпорядкованих окупаційній владі;
- якщо немає належних місцевих установ, окупаційна влада має подбати про утримання й виховання сиріт та дітей, розлучених із батьками, бажано людьми тієї ж національності, мови й релігії;
- окупаційна влада не має заважати наданню дітям, вагітним жінкам і матерям з малими дітьми їжі, медичної допомоги та захисту від наслідків війни.

Міжнародне гуманітарне право має розвиватися, зважаючи на реалії. Це складний процес, але ми бачимо, що зміни необхідні. Коментарі МКЧХ — це одна з відповідей на виклики.

#RussiansATerroristState

Цю тему Омбудсман України Дмитро Лубінець обговорив з новопризначеним Головою Делегації МКЧХ в Україні Хуаном Педро Шерером.

Міжнародна увага до українських дітей

Шведську депутатку Каріну Едбрінк призначено **спеціальною представницею Парламентської асамблеї ОБСЄ з питань викрадення та депортації українських дітей**.

Це дуже важливе рішення, яке підкреслює увагу міжнародної спільноти до цієї проблеми. Мета України — повернення кожної дитини додому.

*Майбутнє живе
в очах наших дітей.*

УКРИТТЯ МАЮТЬ РЯТУВАТИ ЖИТТЯ, А НЕ СТВОРЮВАТИ ІЛЮЗІЮ БЕЗПЕКИ!

За ініціативи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Дмитра Лубінця з другого півріччя цього року **Офіс Омбудсмана проводить системні моніторингові перевірки укриттів по всій країні.**

510 моніторингових візитів
здійснено у 23 областях України.

2 124 рекомендації
надано органам влади.

Ситуація критична:

- **11,5%** укриттів не мають безбар'єрного доступу.
- **10,6%** не обладнані засобами надання першої домедичної допомоги.
- **8,8%** не забезпечені запасами питної води.
- У **37** випадках укриття, позначені на офіційних картах, фактично не існують або не функціонують.

Для прикладу: на Буковині провели 24 моніторинги. Під час перевірок у селищі Красноільськ виявлено грубі порушення облаштування укриттів: у дошкільному закладі №2 замість укриття облаштовано кухню.

Схожа ситуація й в інших областях. В Івано-Франківській області за результатами 23 моніторингів виявлено системні невідповідності у відомостях про захисні споруди. Частина даних, оприлюднених в обласному реєстрі, виявилася застарілою, неналежно оформленою або недостовірною.

Такі порушення – не окремі випадки, а системність. Саме тому за підсумками всіх перевірок Омбудсман України сформує рекомендації Уряду, щоб удосконалити систему цивільного захисту й забезпечити людям реальне право на безпечне укриття.

Загалом до кінця року планується провести 1000 перевірок, результати яких стануть основою для перших аналітичних звітів.

■ ЯДЕРНА ТІНЬ ВІЙНИ: ЩО ОЗНАЧАЄ ОКУПАЦІЯ ЗАЕС

Запорізька атомна електростанція — найбільша ядерна електростанція в Європі, розташована поблизу міста Енергодар.

■ У 2022 році станція опинилась під контролем російських військ. Від початку її окупації міжнародні організації застерігають про серйозні ризики для ядерної безпеки через військову присутність Росії на об'єкті.

У разі летальних наслідків у зоні ураження можуть опинитися не тільки українські землі. Зона радіаційного забруднення може поширитися на Румунію, Болгарію, країни Центральної Європи та північну частину Близького Сходу, зокрема майже на всю територію Туреччини. І наслідки ймовірної аварії в центрі Європи відчує не одне покоління людства.

#RussiansATerroristState

У вересні 2025 року на Запорізькій АЕС стався десятий блекаут від початку окупації станції росіянами. ЗАЕС втратила живлення власних потреб від української енергосистеми, що порушує норми її експлуатації та загрожує розвитком аварії.

На 69-й Генеральній конференції Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) ухвалили резолюцію, що закликає Росію негайно деокупувати ЗАЕС. Документ підтримали 62 держави-члени.

Резолюція містить прямий заклик до невідкладного виведення всього неуповноваженого військового та іншого персоналу із ЗАЕС та нагадала про російські удари по Чорнобильській зоні та пошкодження Нового безпечного конфайнменту, що створює ризики для міжнародної ядерної безпеки.

Окупація ЗАЕС — це ядерна загроза для всієї Європи. Відновлення контролю України над ЗАЕС — життєво необхідні заходи, щоб уникнути катастрофи!

РЕЗУЛЬТАТИ ГЕНДЕРНОГО АУДИТУ В ОФІСІ ОМБУДСМАНА: НОВИЙ ЕТАП СИСТЕМНИХ ЗМІН

Відбулася презентація результатів гендерного аудиту Офісу Омбудсмана. Він підтвердив, що інституція має міцну основу: **гендерні принципи стали частиною кожного управлінського рішення.**

В Офісі Омбудсмана створені умови, у яких працівниці та працівники можуть поєднувати професійне й сімейне життя, забезпечена робота дитячих просторів у 16 приміщеннях центрального та регіональних офісів Секретаріату, визначені координатори з питань гендерної рівності, розвивається баланс представництва жінок і чоловіків.

73 працівники і працівниці Секретаріату цього року пройшли підвищення кваліфікації з питань гендерної рівності.

*У майбутньому ми плануємо переглянути всі внутрішні процеси, щоб **принцип рівності став одним із ключових у нашій роботі.** Важливо не лише впроваджувати зміни, а й відчувати, що вони сприймаються командою та суспільством. Тому такі аудити та опитування стануть нашою постійною практикою. Продовжуючи цей шлях, ми впевнені, що справжні зміни можливі лише тоді, коли кожен із нас бере в них участь. Щиро дякую команді ООН Жінки та особливо їхній Представниці в Україні – пані Сабін Фрейзер Гюнеш – за співпрацю у проведеному звіті, підтримку та партнерство”, – говорить **Омбудсман України Дмитро Лубінець.***

ДЕСЯТЕ ЗАСІДАННЯ РОБОЧОЇ ГРУПИ З ПИТАНЬ ЛЮДСЬКОГО ВИМІРУ

Засідання відбулося в Офісі Омбудсмана України. У ньому взяли участь **представники 43 держав, трьох українських держорганів та шести міжнародних організацій**. Незмінно співголоували послы Канади та Норвегії: Наталка Цмоць та Ларс Рагнар Хансен.

Головна тема — повернення українців додому: депортованих дітей, незаконно утримуваних Росією цивільних осіб та військовополонених.

Серед іншого обговорили оновлення стосовно Реєстру відомостей щодо депортованих або примусово переміщених дітей, перезапуск Міжвідомчої комісії із застосування та імплементації міжнародного права та проблему доступу до місць утримання українців у російській неволі.

*Міжнародна підтримка для нас критично важлива заради якнайшвидшого порятунку людей. Дякую всім країнам і організаціям, які приєдналися до засідання. Гуманність — це наш спільний вибір, який має підкріплюватися діями”, — зазначив Омбудсман України **Дмитро Лубінець**.*

УКРАЇНА ПОСИЛЮЄ МІЖНАРОДНУ БОРотьБУ ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ

Протягом жовтня Омбудсман України Дмитро Лубінець **працював в Азербайджані, Франції та Бельгії**, інформуючи міжнародну спільноту про порушення прав людини Росією в Україні.

- **В Азербайджані** він виступив на Міжнародній конференції щодо вирішення проблеми зниклих безвісти у межах Бакинського діалогу. На ній Омбудсман України **запропонував започаткувати спільну робочу групу України та Азербайджану** за участі представників судово-медичних установ країн.
- **У Франції** виступив на заходах, присвячених темі захисту прав військовополонених та посиленню ролі міжнародного гуманітарного права.
- **У Брюсселі** відкрив Міжнародний жіночий форум “Жіноче лідерство та підприємництво у часи викликів”. А також зустрівся із Представниками та Радниками Уповноваженого за кордоном.

КИЇВСЬКЕ СІЗО: МОНІТОРИНГ, ЯКИЙ ВІДКРИВ СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ У МІСЦІ НЕСВОБОДИ

Офіс Омбудсмана України спільно з ГО “Україна без тортур” з 1 листопада 2024 року по 1 травня 2025 року **здійснив реалізацію пілотного проєкту “Систематичний моніторинг додержання прав людини в державній установі «Київський слідчий ізолятор»”**.

Ця установа є найбільшою в Україні та однією із найбільших у Європі:
на час реалізації проєкту в ньому утримувалося понад 2 600 людей!

Після завершення проєкту підготовлено аналітичний звіт, який містить результати аналізу проведення близько **70 моніторингових відвідувань** групами національного превентивного механізму. Вперше в історії відвідування відбувалися не лише вдень, але й вночі. Окрім цього, проведено конфіденційні опитування ув'язнених та персоналу СІЗО.

Окрема увага приділена аналізу службової документації, процедур застосування дисциплінарних стягнень, фіксації випадків насильства, а також умов утримання. Важливим напрямом стала оцінка доступу до медичних послуг.

Це все дозволило виявити типові порушення, серед яких:

- дискримінаційні практики;
- недотримання трудових і соціальних прав;
- переповнені камери та нестача простору, відсутність належного роздільного тримання;
- непристосованість інфраструктури для осіб з інвалідністю;
- перешкоди у доступі до медичної допомоги та низка інших порушень.

Це все — наслідки бездіяльності та недостатнього фінансування. Задля усунення зафіксованих порушень, Омбудсман України Дмитро Лубінець скерував низку актів реагування до Міністерства юстиції України.

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ — ГАРАНТІЯ ДЕМОКРАТІЇ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Право на звернення є однією з ключових гарантій для кожного громадянина України. Воно дає змогу впливати на роботу органів влади, захищати власні інтереси та відстоювати справедливість. Це **право гарантується** Конституцією України та Законом України “Про звернення громадян”.

Контроль за дотриманням законодавства у цій сфері є **ключовим елементом забезпечення верховенства права**, підзвітності органів влади та реального захисту прав людини.

Так, згідно зі статтею 28 Закону України “Про звернення громадян” **Уповноважений Верховної Ради України з прав людини є одним із суб’єктів контролю за додержанням вимог у сфері звернень громадян.**

До Омбудсмана України надходять численні звернення від громадян, серед яких є ті, що спочатку були адресовані органам прокуратури. Водночас у зв’язку з реформою прокуратури, згідно з пунктом 33 розділу XII “Прикінцеві положення” Закону України “Про прокуратуру”, статтю 29 Закону України “Про звернення громадян”, яка передбачала здійснення прокурорського нагляду за дотриманням цього Закону, було виключено. Таким чином, **органи прокуратури не є суб’єктами контролю у цій сфері.**

У своїй діяльності Уповноважений Верховної Ради України з прав людини щодня реалізує це право на практиці:

- розглядає звернення громадян щодо порушення їхніх прав;
- аналізує системні проблеми у сфері дотримання прав людини;
- сприяє відновленню справедливості та недопущенню повторних порушень.

Кожне звернення — це не просто лист. Це свідчення довіри людей до інституту демократії та віра у верховенство права.

РЕЗОНАНСНА СПРАВА У БЕРЕГОВОМУ НА ЗАКАРПАТТІ: СПРОБИ ЗАТЯГНУТИ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД НЕ СПРАЦЮВАЛИ!

На Закарпатті стався кричущий випадок порушення прав людини щодо **незаконно заволодіння майном 72-літнього чоловіка та утримування українця проти його волі**. Від часу як Офіс Омбудсмана виявив порушення минуло майже півтора року.

У серпні 2025 року справа дійшла до суду. Проте під час судового розгляду справи неодноразово фіксувалися **спроби її навмисного затягування** — обвинувачений, намагаючись уникнути відповідальності, та його захисник не з'являлися до суду. Такі дії свідчать про спроби перешкодити встановленню істини та підкреслюють необхідність постійного контролю за додержанням прав людини під час судових процесів.

Представник Уповноваженого у Закарпатській області Андрій Крючков **здійснив моніторинг у судовому засіданні**, аби з'ясувати, чи додержуються процесуальні права сторін. За результатами візиту підтверджено, що судовий розгляд розпочато по суті, наразі усі представники сторін беруть участь у процесі. Це важливий крок уперед.

Відтак Омбудсман підкреслив, що саме завдяки нашим діям:

- спрямуванням офіційних звернень до МВС, Мін'юсту та Офісу Генерального прокурора **ініційовано досудове розслідування** за ч. 3 ст. 190 КК України — шахрайство, вчинене щодо особи у вразливому стані;
- накладено арешт на майно потерпілого;
- забезпечено надання потерпілому безоплатної правничої допомоги адвокатом.

Цей випадок показує: **навіть у складних і, на перший погляд, безнадійних ситуаціях відновлення справедливості можливе** — якщо діяти послідовно, наполегливо та в межах закону!

ВІД УДАРІВ РОСІЇ ГИНУТЬ ЖУРНАЛІСТИ: ТІ, ХТО ПОКАЗУЮТЬ СВІТУ ПРАВДУ

3 жовтня від удару російським дроном загинув французький журналіст **Антоні Лаллікан**. Попри маркування на жилеті "Press", росіяни все одно його атакували. Він перебував на Донеччині, виконуючи свою журналістську місію.

23 жовтня у Краматорську під час виконання редакційного завдання загинули українська журналістка телеканалу "Freedom" **Олена Губанова** та оператор **Євген Кармазін**. Також поранений спеціальний кореспондент.

Журналісти є цивільними особами і користуються захистом міжнародного гуманітарного права. Вони виконували свій професійний обов'язок — документували наслідки російської агресії в Україні та несли правду у світ, попри постійну небезпеку.

РОСІЙСЬКІ УДАРИ — ЦЕ СУЦІЛЬНЕ ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

5 жовтня Росія здійснила масовану дроніву та ракетну атаку на Україну. Основною ціллю став Львів та Львівська область. П'ятеро людей загинули, серед яких — 15-річна дівчинка.

11 жовтня Росія завдала цинічного удару по храму в Костянтинівці, де перебували цивільні, зокрема дітина. Відомо про двох загиблих.

14 жовтня російські війська на Херсонщині обстріляли вантажівки Управління з координації гуманітарних справ ООН. Чотири автівки з офіційним маркуванням везли допомогу мирним жителям. Один автомобіль згорів, інший — серйозно пошкоджено. Дві машини змогли вирватися з-під вогню.

22 жовтня в Харкові російський дрон влучив у дитячий садок. внаслідок нападу постраждали 7 людей, на жаль, серед них є загиблій. Усіх дітей евакуювали.

■ ЛЮДИ – ЦЕ НАЙЦІННІШЕ!

Росія систематично порушує права людини в Україні!

6 235

осіб, звільнених
з російського
полону

з них
→

372

цивільних

≈ 80 000

осіб, зниклих безвісти
за особливих обставин

*За інформацією Уповноваженого з питань осіб,
зниклих безвісти за особливих обставин 1 травня 2025 року

14 383

вбитих
мирних жителів

37 541

поранених
мирних жителів

*За інформацією Моніторингової місії ООН
з прав людини в Україні

664

загиблих дітей

2 224

поранених дітей

2 232

зниклих дітей

*За даними інформаційної платформи «Діти Війни»

1 797

дітей Україна повернула
(в тому числі з ТОТ)

**4.6
млн**

осіб
стали ВПО

**5.7
млн**

осіб отримали
прихисток за кордоном

Випуск №7, 2025

■ ОБСТРИЛИ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

РФ руйнує житлові будинки, заклади освіти та медицини!

4 358

зруйнованих
і пошкоджених
закладів освіти

з них
→

1 313

зруйнованих
і пошкоджених
дитсадків

*За даними сайту saveschools.in.ua

2 489

зруйнованих
і пошкоджених
об'єктів закладів
охорони здоров'я

з них
→

428

лікарні

352

амбулаторії

700

зруйнованих
релігійних
споруд

2 415

зруйнованих
об'єктів
культури

≈ 250 000

зруйнованих або
пошкоджених будинків

≈ 174 тисяч кв. км

території України вважаються
потенційно замінованими

*Дані станом на початок
листопада 2025 року

Омбудсман України Ombudsman of Ukraine

2025 рік має стати роком справедливості для України і всього вільного світу, роком притягнення Російської Федерації до відповідальності за війнні злочини. Ми ретельно документуємо кожне порушення, аби винні були покарані.

Мир для України має бути справедливим.

#StandWithUkraine

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

**Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини**

✉ lubinets@ombudsman.gov.ua

Гаряча лінія Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини: **0 800 50 17 20**
електронна пошта: **hotline@ombudsman.gov.ua**

